

PHILLIP DAVIS

**Dacian Imitations of Roman Republican
Denarii – Two Hoards**

The imitation of denarii of the Roman Republic in ancient Dacia has been noted by numismatists and historians, and discussed in general terms, but the coins themselves have very seldom been examined closely. Part of the problem is a dearth of readily available published material. Maria Chițescu brought together in 1981 most of the imitations then known to her¹, but her work is long out of print and difficult to locate. In any case, a significant amount of new material has appeared on the numismatic market in the intervening years. Mostly, these coins have been offered singly, or in very small groups which need not have been found together. On a few occasions however, larger groups have been offered for sale, which unquestionably *did* originate in the same hoard.

Two such groups are illustrated and briefly discussed in this paper. The dates of issue of the Republican prototypes used in the catalogue are those proposed by Crawford in *Roman Republican Coinage*, with this exception: certain dates between the 70's and 50's BC have been adjusted according to the dictates of the Mesagne Hoard, published by C. Hersh and A. Walker in 1984². The following abbreviations are used: Cr = Crawford, *Roman Republican Coinage*, Cambridge, 1974; BC = Before Christ; Wt = weight in grams; obv. = obverse; rev. = reverse; cf. – *conferre* (compare); no(s) – number(s). "Prototype" indicates the Republican moneyer responsible for the original issue. All dates are BC.

¹ Maria Chițescu, *Numismatic Aspects of the History of the Dacian State* (BAR S112, Oxford, 1981).

² C. Hersh, A. Walker, "The Mesagne Hoard", *ANS Museum Notes*, 29, 1984, p. 103-134.

The first hoard consists of thirteen very faithful copies of Republican denarii, offered by the Austrian firm H. D. Rauch in their 73rd auction, held in Vienna in May, 2004. Despite the cooperation of the auction house, I was unable to learn anything about the provenance of this group, beyond the fact that it was consigned by a Bulgarian dealer. I believe the hoard to be intact however, at least regarding imitations, because neither other examples of these dies, nor other imitations which share the distinctive characteristics of toning and preservation common to this group, have subsequently appeared on the market³. These coins bear a strong general resemblance to certain Dacian copies found in the Poroschia Hoard of 1964 published by Chițescu⁴, although none of the Poroschia dies are represented here. Elsewhere⁵, I have referred to the present coins as being of "Poroschia-type".

	Prototype	Cr	Date	Wt
1	Anonymous	287/1	115	3.40
2	C. Coelius Calvus	318/1a	104	3.73
3	Another, same dies			3.52
4	Q. Antonius Balbus	364/1	83-82	3.60
5	Another, same dies			3.65
6	Another, same dies			3.45
7	Another, same dies			3.55
8	C. Naevius Balbus	382/1	79	3.70
9	Another, same dies			3.35
10	Another, same dies			3.18
11	Another, same dies			3.62
12	Ti. Claudius Nero	383/1	79	3.85
13	Another, same dies			3.52

³ I was successful in winning these lots, so the group remains intact.

⁴ Maria Chițescu, "The Poroschia Hoard", *Studii și Cercetări de numismatică*, VII, 1980, p. 53-70.

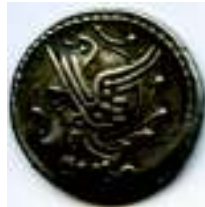
⁵ P. Davis, "Dacian Imitations of Roman Republican Denarii", *Apulum*, XLIII, 2006, p. 321-356. Readers are referred to this paper for a more thorough discussion of Dacian imitations.

1 obv

1 rev

2 obv

2 rev

3 obv

3 rev

4 obv

4 rev

5 obv

5 rev

6 obv

6 rev

7 obv

7 rev

8 obv

8 rev

9 obv

9 rev

10 obv

10 rev

11 obv

11 rev

12 obv

12 rev

13 obv

13 rev

The second group of imitations consists of 20 coins, a tiny portion of a large hoard of over 6000 official Republican denarii found in Western Transylvania in 2004 or 2005. The latest coin in the hoard is a mint-state denarius of Octavian, struck in 37 BC. The coins presented here are apparently the only imitations. “Apparently”, because the possibility does exist that other coins in the hoard are also imitations, not identified as such. I was able to examine a majority of the official coins however; beyond any doubt, there are no additional “obvious” imitations among them. There *may* be a handful of very faithful, Poroschia-type copies that were overlooked, but I am confident that such coins, if any, are very few.

	Prototype	Cr	Date	Wt
14	Uncertain, earliest reserve Cr-238/1	cf. 238/1 etc.	136 or later	3.04
15	Uncertain	?	115 or later	4.04
16	Obv. P. Sulpicius Galba Rev. T. Minucius Augurinus (?)	321/1 243/1 (?)	108 134 (?)	3.28
17	L. Calpurnius Piso Frugi	340/1	90	3.33
18	Obv. Mn. Fonteius Rev. uncertain	353/1c ?	85 ?	3.64
19	Obv. Mn. Fonteius Rev. M. Furius Philus	353/1 281/1	85 119	3.64
20	Q. Antonius Balbus	364/1d	83-82	4.62
21	Obv. C. or M. Aburius Geminus Rev. Q. Antonius Balbus	244/1 or 250/1 364/1	134 or 132 83-82	3.74
22	Obv. uncertain Rev. Q. Antonius Balbus	? 364/1	? 83-82	4.50
23	Pub. Crepusius	361/1	82	4.37
24	Pub. Crepusius	361/1	82	3.22
25	Obv. M. Caecilius Metellus Rev. C. Annius & L. Fabius Hispaniensis	263/1a 366/1	127 82	4.56
26	Obv. uncertain Rev. A. Postumius Albinus	? 372/1	? 81	4.28
27	C. Naevius Balbus	382/1	79	3.83
28	Obv. C. Naevius Balbus Rev. Lucius Appuleius Saturninus (?)	382/1 317/3 (?)	79 104 (?)	2.54
29	Obv. C. Naevius Balbus Rev. uncertain	382/1 ?	79 ?	3.17
30	Obv. L. Farsuleius Mensor Rev. L. Calpurnius Piso Frugi	392/1 340/1	75 90	4.51
31	Obv. M. Baebius Tampilus Rev. C. Postumius	236/1 394/1	137 74	4.00
32	Obv. M. Cippius Rev. Lucius Axius Naso	289/1 400/1	115-14 70	3.89
33	L. Fascius Fabatus (?)	412/1 (?)	59 (?)	3.38

14 obv

14 rev

15 obv

15 rev

16 obv

16 rev

17 obv

17 rev

18 obv

18 rev

19 obv

19 rev

20 obv

20 rev

21 obv

21 rev

22 obv

22 rev

23 obv

23 rev

24 obv

24 rev

25 obv

25 rev

26 obv

26 rev

27 obv

27 rev

28 obv

28 rev

29 obv

29 rev

30 obv

30 rev

31 obv

31 rev

32 obv

32 rev

33 obv

33 rev

Together, these two hoards provide a useful glimpse at the varieties of Dacian imitations. The coins of the Rauch Hoard are in all regards close approximations of their Republican prototypes. The fabric is entirely “normal”. The weights range from 3.18 g to 3.85, averaging 3.55 g. This is plausible, if somewhat low, although the lowest weight of 3.18 g is not really possible in an official denarius of the period.

The style of the copies of C. Naevius Balbus is impeccably Roman, so accurate that I believe that the heaviest, nos. 8 and 11, would be indistinguishable from official coins if examined singly⁶. The style of the other Rauch Hoard coins does diverge to a greater or lesser extent from the prototype, but in no case is it in any sense “barbarous”. The legends are imperfect, but easily recognizable. If there was a centralized Dacia “national” mint under Burebista, as Chițescu⁷ and others have suggested, one would expect it to produce coins like these.

The imitations in the Transylvania Hoard are quite different. Other than the obverse of no. 30, which is mechanically transferred from an official coin, even a cursory glance reveals them all to be imitations. A few, such as no. 20, are reasonably true to the Republican model, but even that is immediately exposed by the blundered reverse legend. Most are unmistakably stylized or “barbarous”. The average weight of 3.79 g is plausible, but merely coincidental, as the weight of individual coins ranges from 2.54 g to 4.62 g. Many are imperfectly struck. Most of the legends are garbled, although some are recognizable. These coins are perhaps the product of one or more small, local workshops.

Readers are encouraged to visit my website, <http://rrimitations.ancients.info/index.html>, for a comprehensive discussion of Dacian and other ancient imitations of Republican denarii.

⁶ I attempted to locate an official example of the reverse die with control number LXXXVIII to compare these coins to. Interestingly, I was unable to find one. There are none in the Bibliothèque Nationale or the British Museum, nor in various auction catalogues and photo files I consulted. This suggests a fascinating possibility, that a pair of *official* Republican dies somehow found their way to Dacia, before they could be used in Rome. This is admittedly speculative, but the alternative, that a coin struck from an extremely rare reverse die happened to be used as a prototype in Dacia, is unpersuasive.

⁷ Chițescu 1981, p. 59.

Imitații dacice ale denarilor romani republicani. Două tezaure
– rezumat –

Imitarea denarilor aparținând Republicii romane în Dacia antică a fost observată de către istorici și numismați și a fost discutată în termeni generali, însă monedele în sine au fost arareori examinate îndeaproape. O parte a acestei probleme constă în faptul că există foarte puțină bibliografie publicată pe acest subiect. Maria Chițescu a adunat, în 1981, majoritatea imitațiilor cunoscute la acea dată, însă lucrarea respectivă nu a mai fost reeditată și este dificil de găsit. În plus, un număr semnificativ de materiale a apărut în sectorul numismatic între timp.

Majoritatea acestor monede au fost oferite spre vânzare, una câte una sau în grupuri foarte mici, care nu au fost neapărat descoperite împreună. În foarte puține cazuri, totuși, au fost oferite spre vânzare și grupuri mai mari de monede, piese ce făceau în mod sigur parte din același tezaur.

Două dintre aceste grupuri sunt ilustrate și discutate pe scurt în această lucrare. Datele de identificare a prototipurilor romane folosite în catalog sunt cele propuse de Crawford în lucrarea sa *Monedele romane republicane*, cu următoarea precizare: anumite date cuprinse între anii 70 și 50 a. Chr. au fost ajustate în conformitate cu datele tezaurului de la Mesagne, publicat de C. Hersh și A Walker în 1984.

Primul tezaur constă din 13 copii foarte fidele ale denarilor republicani și a fost oferit spre vânzare de firma austriacă H. D. Rauch în cea de-a 73-a licitație a lor, ce s-a desfășurat la Viena în mai 2004. În pofida faptului că această casă de licitație a colaborat în proiect, nu am putut să aflu nimic despre proveniența acestui grup de monede, în afara faptului că au fost încredințate casei de către un dealer bulgar. Cred totuși că tezaurul este intact, cel puțin în ceea ce privește imitațiile, pentru că nici un alt exemplu al acestor ștanțări, nici alte imitații care să aibă caracteristicile de preservare specifice acestui grup nu au mai apărut pe piață. Aceste monede au o puternică asemănare cu anumite copii dacice provenite din tezaurul de la Poroschia, publicat de Chițescu în 1964, deși niciuna dintre ștanțările din Poroschia nu sunt prezente aici.

Al doilea grup de imitații constă din 20 de monede, o parte infimă dintr-un tezaur de peste 6000 de denari republicani oficiali, găsiți în vestul Transilvaniei în 2004 sau 2005. Cea mai târzie monedă din tezaur e un denar cu chipul lui Octavian bătut în 37 a. Chr. Monedele prezentate aici sunt, aparent, singurele imitații. Aparent, pentru că există posibilitatea ca și alte monede din tezaur să fie imitații. Am avut ocazia să examinez majoritatea monedelor oficiale, și totuși, dincolo de orice dubiu, nu există monede care să fie evident imitații. S-ar putea

să existe câteva copii de tipul Poroschia care au fost neglijate, dar sunt sigur că asemenea monede, dacă există, sunt extrem de puține.

Împreună, aceste două tezaure ne dezvăluie o mică parte din varietatea de imitații aparținând dacilor. Monedele din tezaurul Roach sunt în toate privințele aproximări ale prototipului lor republican. Alcătuirea e "normală". Greutatea variază între 3,18 și 3,85, în medie atingând 3,55 gr. Această greutate e perfect plauzibilă, deși oarecum scăzută; cea mai mică greutate, de 3,18 gr, nu e cu adevărat posibilă în cazul denarilor oficiali ai acelei perioade.

Stilul copiilor lui C. Nevius Balbus este fără îndoială roman, atât de corect și pur încât cred că pozițiile 8-11 ar fi imposibil de recunoscut dacă ar fi analizate în particular⁸. Stilul celorlalte monede din tezaurul Rauch variază într-un mod mai mare sau mai mic, de la prototip la prototip, dar în nici un caz nu este "barbar". Legendele nu sunt perfecte, dar sunt ușor de recunoscut. Dacă a existat o emisie de imitații de monede romane centralizată în Dacia lui Burebista, așa cum Chițescu și alții au sugerat, oricine s-ar aștepta să fi fost produse monede asemănătoare acestora.

Imitațiile din tezaurul Transilvania sunt destul de diferite. În afară de fața monedei nr. 30, care este transferată mecanic de pe o monedă oficială, chiar și o privire neatență poate observa că sunt imitații. Câteva, precum nr. 20, sunt imitații rezonabile ale monedei oficiale, însă chiar și aceasta este imediat recognoscibilă ca fiind o imitație, datorită legendei grosolane de pe revers. Unele sunt fără doar și poate stilizate sau "barbare". Greutatea medie atinge 3,79 gr și este plauzibilă, dar doar întâmplătoare, pentru că greutatea monedelor individuale variază între 2,54 și 4,62 gr. Multe sunt bătute cu imperfecțiuni. Majoritatea legendelor sunt denaturate, deși unele se pot recunoaște. Aceste monede sunt, poate, rodul unor ateliere mici, regionale.

Cititorii acestui articol sunt invitați să viziteze site-ul meu, <http://rrimitations.ancients.info/index.htm>, pentru o mai largă discuție în ceea ce privește imitațiile de monede republicane aparținând dacilor și altor popoare antice.

⁸ Am încercat să găsesc un exemplu oficial al ștanțării de pe aversul monedei cu nr. de control LXXXVIII pentru a compara aceste monede cu moneda oficială. Interesant e că nu am găsit nimic. Nu există așa ceva în Biblioteca Națională de la Paris, nici la British Museum și nici în multele cataloage și poze ale licitațiilor pe care le-am consultat. Aceasta sugerează o teorie fascinantă: că o pereche de matrici de ștanțare oficiale romane au ajuns cumva în Dacia înainte ca ele să fi fost utilizate în Roma. Aceasta este evident o speculație, însă alternativa care ne spune că o ștanțare deosebit de rară în Roma a fost folosită ca și imitație în Dacia este foarte puțin probabilă.